

Nr 13

Av herr **Petersson, Per, m. fl.**, om flyttning av LKAB:s huvudkontor.

(Lika lydande med motion nr 15 i Andra kammaren)

I debatten i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt samarbete mellan staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag (proposition nr 171/1956) intog från början placeringen av LKAB:s huvudkontor en framskjuten plats. Motioner med hemställan om en förläggning av huvudkontoret till Norrbottens län väcktes av representanter för samtliga partier i riksdagen.

Den organisationskommitté som utrett denna fråga hade föreslagit att LKAB:s huvudkontor skulle förläggas till Stockholm, där det nya försäljningsbolag som tillskapades skulle ha sitt säte. I propositionen anslöt sig finansministern till organisationskommitténs linje.

Statsutskottets 5:e avdelning, som behandlade propositionen och de i ämnet väckta motionerna i utlåtande nr 155/1956, gick i fråga om huvudkontorets förläggning också på förslaget i propositionen. I utskottets utlåtande erkändes, att åtskilliga av de i motionerna anförda synpunkterna, särskilt de lokaliseringspolitiska, talade till förmån för en förläggning av LKAB:s huvudkontor till Norrbottens län. Med hänsyn till att försäljningsbolaget skulle vara lokaliserat till Stockholm ansåg utskottet emellertid "i nuvarande läge" övervägande skäl tala för en förläggning av huvudkontoret till Stockholm.

Redan i utskottets skrivning på denna punkt framgår att det från utskottets sida var fråga om en mera kortsiktig bedömning.

Till utskottsutlåtandet fogades flera reservationer mot utskottsmajoritetens ställningstagande för huvudkontorets placering i Stockholm.

Vid behandlingen i riksdagen den 8 maj 1956 biföll kamrarna utskottets utlåtande med ett tillägg som föreslagits i en av reservationerna. Tillägget hade följande lydelse:

Skulle emellertid erfarenheten visa att en förflyttning av huvudkontoret till Norrbottens län kan verkställas utan nackdelar för bolaget, bör frågan härom upptagas till förnyad prövning.

I voteringen om huvudkontorets förläggning röstade i första kammaren 69 för huvudkontorets förläggning till Stockholm och 46 mot, medan siffrorna i andra kammaren var resp. 92 och 72. Röstövertikten för utskottsmajoritetens förslag var alltså inte stor i någon av kamrarna.

Ytterligare må här återgivas vad som anfördes i högermotionerna i frågan (I: 590, II: 781):

Konstruktionen av samarbetet mellan LKAB och TGO innebär att det vid sidan om LKAB skall bildas ett försäljningsbolag, som för såväl TGO som LKAB skall handha de löpande uppgifterna i fråga om malmförsäljningen. På försäljningsbolaget torde i främsta rummet ankomma att bevaka marknaden, att hålla kontakter såväl med malmköparna som med de utländska dotterbolagen och att i övrigt företräda säljarintressena. Så långt ifrån att försäljningsbolagets belägenhet i Stockholm — vilket i och för sig är uppenbart nödvändigt — skulle vara ett skäl för att förlägga även LKAB:s huvudkontor dit, såsom i propositionen hävdas, kan det tvärtom sägas att genom det självständiga försäljningsbolagets tillkomst de enda väsentliga skälen, de försäljningstekniska, för att förlägga LKAB:s huvudkontor till huvudstaden blivit undanröjda. I allt väsentligt torde nämligen behovet av direkta kontakter i huvudstaden kunna hänföras till försäljningsfrågornas riktiga handhavande, och från dessa uppgifter har LKAB:s huvudorganisation genom den valda lösningen blivit befriad. För LKAB:s blivande huvudkontor torde helt andra uppgifter vara de väsentliga, nämligen att ordna produktionen och transportererna så effektivt som möjligt, att därvid hålla en fortgående kontakt med myndigheter och enskilda i de av produktionen närmast berörda delarna av landet och att i övrigt följa vad som tilldrager sig på arbetsplatserna och i de kommuner där dessa ligger. Övervägande skäl synes oss därför tala för att det nya malmbolaget får sitt huvudkontor förlagt till Norrbotten, vilket ju också medför att Norrbottens län och de närmast berörda kommunerna får ett större och säkrare skatteunderlag, något som mot bakgrund av kommunalskattens relativa höjd i detta län är särskilt väl motiverat.

I riksdagsdebatten (28 maj 1956) utvecklade reservanterna detta ytterligare. De lokaliserings- och skattepolitiska skälen för en förläggning av huvudkontoret till Norrbotten underströks av flera talare, och vidare framhölls de allt bättre flyg-, järnvägs-, tele- och teleprinterförbindelser som upprättats mellan Övre Norrland och Stockholm. Några kommunikationstekniska nackdelar förelåg inte — och gör det än mindre i dag.

Samtliga de argument som redovisades för en huvudkontorslokalisering till LKAB:s produktionsfält i Norrbotten kvarstår i dag — åtta år efteråt — med oförminskad styrka. Det har emellertid tillkommit en rad ytterligare, starka skäl, som vi vill beteckna som avgörande för en omprövning av huvudkontorsplaceringen.

De för några dagar sedan redovisade befolkningssiffrorna för norrlandslänen understryker på ett djupt allvarligt sätt vikten av lokaliseringspolitiska åtgärder. Utvecklingen när det gäller bl. a. norrbottenskommunernas skattekraft ger anledning till djup oro och accentuerar behovet av en förstärkning. Det låter sig knappast göra att exakt fixera storleken av de belegg som skulle komma norrbottenskommunerna till godo genom en lokalisering av LKAB:s huvudkontor till länet. Det beror på hur stor LKAB:s

beskattningsbara årsvinst är, på kommunalskattens höjd och på storleken av huvudkontorsandelen. Stort samband föreligger även med malmfraktsavtalets konstruktion. Men under alla förhållanden kan man fastslå att det gäller icke obetydliga belopp som årligen skulle tillföras det län där produktionen sker.

I interpellation den 16 oktober 1963 har hänvisats till den starka kritik som ända från början framförts från norrländskt håll mot huvudkontorets förläggning till Stockholm. Vidare har påpekats, att man nu borde ha rätt att hoppas på en omprövning av lokaliseringen mot bakgrund av de föreliggande planerna på att utvidga företagens huvudkontor i Stockholm.

Vi vill med skärpa upprepa kravet på att en omprövning sker *innan* utbyggnadsplanerna i Stockholm avancerar ytterligare. Vi vill i sammanhanget även hänvisa till betänkandet av kommittén för näringslivets lokalisering (Näslundska lokaliseringsutredningen SOU 1963: 58 och 62) och de däri redovisade skälen för en aktiv lokaliseringspolitik. Det skulle få en avsevärd, psykologisk betydelse för Norrbotten om länets största företag — det statliga malmbolaget LKAB — flyttade sitt huvudkontor till produktionslänet. En rad exempel från den privata industrien ger klart belägg för fördelarna av att huvudkontoren är belägna i anslutning till produktionsområdena. Flera privata företag har flyttat ut sina huvudkontor från Stockholm och kunnat notera avsevärda framgångar med åtgärden. Att såsom finansministern i interpellationssvar den 12 december 1963 förutsatte, att det för LKAB:s del skulle innebära en effektivitetsförhöjning beträffande företagens skötsel, kan vi på intet sätt anse realistiskt.

Ytterligare ett stöd för en förflyttning av LKAB:s huvudkontor från Stockholm till Norrbotten finner vi i betänkandet rörande lokalisering av statlig verksamhet (Eckerbergiska lokaliseringsutredningen SOU 1963: 69). I denna utredning påpekas, att LKAB i skrivelser till utredningen lagt mindre vikt vid huvudkontorets samarbete med lokalförvaltningarna i Norrbotten. Utredningen anser i motsats till LKAB:s ledning att huvudkontorets förläggning i anslutning till en stor produktionsenhet innebär fördelar ur ekonomiska och administrativa synpunkter. Kontakter och samarbete med de stora lokalförvaltningarna i Norrbotten borde kunna främjas om LKAB:s huvudkontor förlades dit, och utredningen finner det inte osannolikt att antalet befattningshavare skulle kunna nedbringas genom administrativ samordning med lokalkontoren i länet.

Frågan om samarbetet mellan huvudkontoret och lokalförvaltningarna i Norrbotten syns oss av utomordentligt stor betydelse. I LKAB:s skrivelser till den Eckerbergiska lokaliseringsutredningen har uttalats farhågor för att dubbelarbete skulle kunna bli följden av en förflyttning av huvudkontoret till Norrbottens län. Denna uppfattning kan vi inte dela. Tvärtom

bör en icke obetydlig besparing och en rationalisering av administrationen kunna uppnås genom det intimare samarbete med lokalförvaltningarna som blir möjligt om huvudkontoret är beläget i Norrbottens län.

I sammanhanget kan också påpekas, att det tidigare åberopade motivet för huvudkontorets förläggning i Stockholm, nämligen samarbetet med TGO och AB Malmexport, *inte* fått någon ytterligare markering under de år som gått. Antalet malmköpare är relativt begränsat, och de flesta försäljningsavtalen torde vara ettåriga. Några risker för kontaktsvårigheter genom en lokalisering av LKAB:s huvudkontor till Norrbotten bör inte föreligga.

LKAB:s verkställande direktör har nyligen uttalat oro över löne- och personalutvecklingen inom företaget, något som ytterligare understryker behovet av en rationalisering av administrationen.

Om man studerar personalutvecklingen inom huvudkontoret resp. lokalförvaltningarna i Norrbotten, finner man beträffande huvudkontoret en kraftig och ständigt stigande ökning av antalet tjänstemän och kollektivanställda. Antalet har ökats från 44 år 1957 till totalt 78 år 1963. Vid lokalförvaltningarna däremot redovisas genomgående minskningar. Det finns också anledning förmoda, att antalet tjänstemän kommer att stiga vid huvudkontoret om detta blir föremål för utbyggnad och utvidgning i Stockholm. En förflyttning av huvudkontoret till Norrbotten skulle — genom vidgat samarbete med lokalförvaltningarna — kunna innebära en rationalisering i personalhänseende, utan att fördenskull effektiviteten i företagets förvaltning på något sätt behövde eftersättas.

I LKAB-skrivelserna till den Eckerbergska lokaliseringsutredningen har jämväl antytts, att det med hänsyn till de många besök företagets VD och chefstjänstemän får mottaga är mest praktiskt att huvudkontoret ligger i Stockholm. Den bevekelsegrunden anser vi skäligen ovidkommande. Med nuvarande flyg- och järnvägskommunikationer till Övre Norrland möter inga hinder för besökare att nå LKAB:s huvudkontor om detta ligger i Norrbottens län. Det är vidare bekant att gäster mycket ofta uttrycker önskemål om att få se LKAB:s gruvfält, lokalförvaltningar, utskeppningsanordningar etc., och det inträffar i mycket stor utsträckning att besökande enskilda och delegationer gör besök *både* vid huvudkontoret och vid anläggningarna i Norrbotten. Från dessa synpunkter torde en placering av huvudkontoret i Norrbotten vara väl så attraktiv som den i Stockholm.

Under hänvisning till ovanstående redogörelse för ärendets tidigare handläggning och med stöd av ovan anförda, nya motiveringar finner vi tiden nu vara inne att ta upp frågan om placeringen av LKAB:s huvudkontor till förnyad prövning i enlighet med det tillägg till utskottsutlåtandet som antogs av riksdagen den 28 maj 1956. Vi anser att erfarenheterna visat, att en förflyttning av LKAB:s huvudkontor från Stockholm kan verk-

ställas utan några som helst nackdelar för bolaget. En sådan förflyttning skulle enligt vår bestämda uppfattning medföra betydande fördelar — ekonomiskt, administrativt och samarbetsmässigt — för företaget och dess förvaltning och därjämte innebära en kraftfull lokaliseringpolitisk åtgärd till förmån för Övre Norrland.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta att LKAB:s huvudkontor skall flyttas från Stockholm till ort inom Norrbottens län.

Stockholm den 15 januari 1964

Per Petersson

Gunvor Stenberg

B. Isacson